

Előfizetési díj.

Videkre posta vagy helyben házhoz hordva

Egész évre	16 fr.
Félévre	8
Negyedévre	4
Egy órá helyben	1 frt 50 kr.

Eyes szám ára 7 kr.

Megjelenik mindnap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállás:

Főter 4-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények címzendők.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

AZ ÉRTÉKESEBBI CIKKEK DÍJZATNAK.

Kéziratok nem adnak vissza.

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak

Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppellik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Hassenstein és Vogler (Wallischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau Budapest. Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Weisz Mór hirdetések felvétel irod. Bécsben Wollzeile 18. és Budapest szerviztér 5. sz.

Nyilvántartási díjak

gármond sora után 25 kr. fizetendő.

Kiadó-hivatal:

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazdasági napilap

hatodik évfolyama negyedik évfolyamára

és a „SPORT” című szaklap első évfolyamára.

A „KELET” és a „SPORT”

előfizetési ára együtt:

Egész évre 16 frt. Félévre 8 frt. Negyedévre 4 frt. Egy órá 1 frt 50 kr. Egyes szám ára 7 krajczár.

A „SPORT” előfizetési ára külön:

Egész évre 4 frt. Félévre 2 frt. Évfolyamára 1 frt. Egyes szám ára 10 kr.

A megrendelések legcélszerűbben postai utalvánnyal a „Kelet”-re Stein János könyvkereskedésébe, a „Sport”-ra Békésy Károlyhoz (Főter 4. sz.) küldendők.

Nyolcegyeszerre beküldött előfizetés után tisztelt példánnyal szolgálunk.

Kolozsvár, 1876. nov. 21.

△ Réi dolog, hogy a parlamentaris kormányforma keretén belül a költségvetési vita az alkalom, a melynél kényelmesen lehet beszélni — de rebus omibus, et quibusdam aliis. Csoda lenne tehát, ha a ki parlamentumot kívélt volna az általános szabály alól s mintán a csodák kora, örül-belől, lejárt, csak természetes, hogy ellenzékünk különböző ányalatai a rég nótát veszik elő, alig-alig változtatván rta valamit.

A szöve bal a külügyi politikát, a függetlenek kereskedelmi és vámszövetését, a caservativok a fusiót veszik elő, mint a konányinak azt a gyöngyét, mely képtelenné teszi arra, hogy az ország ügyeit jobb lábra helyezze s bár egy részt hajlandó a buntatott költségvetést általános tárgyalási lapul elfogadni, de a megállapítandó bdgetet ennek a kormányának megszavazni ók sem.

A szöve balról kénytelenek vagyunk elismerni, hogy obligált oppositioját ezáltal, kivétesen, annyi graceszal s mondhatnók gyngődséggel fejtette ki*), a mi képes csodlatra ragadni e párt multjának csak felüles ismerőjét is. Mintha hallgatolag az fejtette volna ki, hogy „enge-

*) Bzsg nem így tett utóbb Irányi és Mocsáry.

A „KELET” TÁRCZAJA.

A kérő.

Francia elbeszélés.

Irtá:

Audeval Hippolyt.

V.

(Folytatás.)

Az b már későre járt. A kapitány, a ruha váltztatás következtében későn érkezett volt.

Elmut felkeresni nagynénjét, ki nem kártyázott többé.

A bróné hozzá lépett s halk hangon e néhány sz váltották egymás közt:

— Ós?

— Jönyörűek!

— I vagy határozva!

— h! kedves néni, teljes szívemből!

— Ól van . . .

S báróné Wilkinson asszony felé közeledett.

— Kedves barátom, szólt, búcsura nyulván kés beszédem volna veled négy szemközti. Ittén laszel holnap, s egyedül találak-e?

delmet körek, de muszáj beszélnem. Természetes is, mert támadásának nem volt semmi konkrét tárgya; azoknak a nyilatkozatoknak alapján, melyeket a kormányelnök a külügyi állapotokról ez idő szerint, a házzal közölhetett, bajos is lett volna határozott roszalást fejezni ki a politika fölött. Ez az oppositio tehát kevés főfáját fog a kormánynak okozni, — ellenben egy némileg megnyugtató nyilatkozatra adott Tisza Kálmánnak alkalmat, ki megjegyzi, hogy a helyzet ugyan komoly, de mégsem oly aggasztó, minőnek némelyek látják. Csak így maradjon.

A függetlenek oppositioja egészen más természetű és — saját szempontjából tekintve — sokkal előnyösebb álláspontot foglal el. Hogy is ne, mikor Ausztria tulajnyére mind e viszonylatok előnyösebb megoldásáról hallani s abban reménykedni, hogy kedvezőtlen financiaiális állapotaink, adóink csökkentése, deficitünk elenyészése, vagy legalább apasztása csak attól függ, hogy a Lajthán-tuli résztől a megkötendő szerződésre nézve előnyösebb feltételeket csikarjunk ki, mint a minőket a kormány hajlandóan mutakozott elfogadni.

A kilátásba helyezett e pénzügyi előnyök mellett nem jelentéktelen argumentumot szolgáltat a dolog amaz érzelmi momentuma, melyet Patai bácsi ismeretes képviselői programja lakonikus rövidséggel így fejezett ki: „hunczfut a német!”

Ennek az oppositioinak népszerűsége tehát hiányozni nem fog, csak az a kicsi baj van, hogy mielőtt a nemzet e kecsesgető ígéretekét készpénzül elfogadhatná, azt a kérdést kellene a függetleneknek megoldaniok, ha vajjon tudunk-e többet, mint a mennyit bírnak?

Emlékezhetünk mindannyian minő stadiumokon mentek a kereskedelmi és ványügyi alkudozások keresztül s kormányunk minő kitarító szívósságot fejtett ki azoknak folyamában. Emlékezhetünk, hogy már-már kormány-válság következett be mind két részen s a Felségnek ismételve kellett a közös miniszter-tanácsokban közbelepnie, a tárgyalások megszakítását így hátrítván el. Tudjuk, továbbá, a Lajthán-tuli választók között minő agitációk és mozgalmak folytak le s jelenleg is tapasztaljuk, hogy az osztrák parlament annyi-féle ányalatai közt ez egy tekintetben mily egyértelmű hangulat uralkodik s tudhatjuk, mindezek folytán, hogy a meglevő tényezőkkel előnyösebb szerződési feltéte-

leket hajtani és követelni sokkal könnyebb, mintsem megállapítani és keresztül vinni lehet.

A függetleneknek tehát az óhajtanók mellett a lehetőket is számba kellene venniök s legkivált a jelenlegi külpolitikai viszonyok közt s mi részünkről azt hisszük, hogy ez esetben sokkal kevésbé hangzatos ugyan, de egyszersmind sokkal reálisabb volna politikájuk.

De legeredetibb a conservativok eljárása, a conservativok, a kik a fusionált pártot a fusionális kormánytól az által vélik elhódíthatni, hogy megtámadják és persifflálják magának — a pártnak létalapját: a fusiót. Különbben a conservativoknak mindig vannak ilyen vadonnat eredeti gondolataik. Ekeken keresztül folytatnak consequens harezot a honvédségi intézmény ellen s midőn a pénzügyi bizottságban ez idén előkerül a honvédelmi budget, hangoztatják ugyan ellenzésüket az intézmény ellen, de megszavazzák rá a költséget. Ekeken át úgy tünetik föl Andrassy grófot, mint egy tehetetlen, bárgyu, nevetséges politikust, de midőn a jelen conflictus folyamában szóba kerül Andrassy demissioja: ók nyilvánítják a leghangosabban a külügyről mellőzhetetlenségét. A fusio létrejötté alkalmával Sennyei h. azon a ponton van, hogy szintén a cabinetbe lépjen s midőn a czélat meghiusul, mindjárt másik napon ellenes álláspontot foglal el ugyanazon cabinettel szemben. Most pedig természetesen, anti-fusionális — nagy bölcsen elhallgatván azonban, hogy mit akarnának a fusio helyében létrehozni. Az „ázsiai közigazgatási állapotok” mindnyájunk szeme láttára alakulnak át igen előnyösen, de a tények előtt szemet hunynak s tagadnak mindent. A közigazdasági viszonyokért a fusiót teszik felelőssé — s pedig éppen nem titok, hogy Béccsel szemben sokkal engedékenyebb politikát üzennek, mint Tisza Kálmán. Clique-uralomról, burokratáról beszélnek s még a törvényhatóságok tisztviselőiből is burokratákat akarnak, a kinevezési rendszer nyomán faragni.

Valóban a költségvetési vita megindult azt a benyomást teszi reánk (mutatis mutandis) mint a bécsi parlament keleti vitája. A különböző ányalatok egymást nullificálják. A szélsőbalt megczáfolják a függetlenek, a függetleneket a conservativok és a conservativokat — no azok megczáfolhatatlanok.

Hisz csak a vak nem látja, hogy a conservativizmus nálunk megért gyümölcs, már eszik is a fájáról, de — nem messze tőle.

S tudjuk, hogy ez a fa hol és mi-

— Melyik részére? kérdé élénken, nagy nénye kissé bálmul szemeket vetett reá, s intett, hogy hallgasson.

Később aztán, midőn a kávét kitöltötték, s rajtok kívül nem volt többé senki a szobában, a jó báróné ujbl megszólalt:

— Először is lássuk a hozományt: kétszáz ezer frank. Ezt a házassági szerződés után kapod meg, s aggodnod nem kell miatta, mert Wilkinson asszony maga az egyenes lelkeség. Ó a legjobb anyák egyike. Vagyonod száz ezer frankra megy. Kétszáz ezer frankot ad mind két leányának, s ő megelégszik a fenmaradt száz ezerrel . . . „Az én idő-koromban, ugy mond, már nem sok igénye van az embernek, kevéssel beérni. Független, szerény életmód elköltözött férjem emléke, s aremény, nem sokára egyesülhetni vele, néhány jó barát, néhány egy-kellames whist partie, enyhé éghajlat, s ez nekem elég.”

Neked sikerült megnyerni tetszését, valamint leányait is. Wilkinson asszony nem csinált titkot abból, hogy azért hozta őket Franciaországba, hogy itt adja férjhez, mert kissé gyenge mellűek:

Mintegy mentegetni akarván magát azért, hogy elhatározása oly gyors s felelet oly kimerítő volt, igen nagy elismeréssel s dicsőítőleg nyilatkozott a francia hadseregről, mint a mely nagy mérvben összpontosítja magában a becsületet, nemes érzelmeket és tekintélyt; továbbá hozzátette, hogy egy tüzérkapitány rangja egészen megegyez az azzal, mit leányai számára óhajtott.

kor eresztett gyökeret. A fa ágai bókoltak Bécs felé s a gyökerek szívják a reactio talajának édes nedvét.

Az alma nem esik messze a fájától . . .

— A belügyminiszter a törvényhatóságokhoz következő körrendeletet intézte: „A közbiztonság érdekében és a büntető igazság gyors és pontos kiszolgáltatása czéljából utasítom ezenel a törvényhatóságok, miszerint szabályosan intézkedjék, hogy a közigazgatási tisztviselők a tudomásukra jutott és hivatalból üldözendő bűnesetekről az illető királyi ügyészségeket személyes felelősség terhe alatt mindenkor haladéktalanul értesítsék.”

A keleti kérdés.

A helyzet.

„A kilátások a békére ép oly nagyok, mint a háborúra és remélhető, hogy a béke fen fog tartatni, miután eddig egyik hatalomnak sincs a becsület a játékbán.” Így jellemezte Thiers a momentán helyzetet s ez kétségkívül helyes lenne, — ha Oroszország nem csinálna becsület-beli kérdést a „szláv ügy”-ből s a keresztények sorsának javításából.

Az occupatio képezi most is, mint előbb, a sarkpontot, mely körül minden megfordul. Anglia arra, ha az első orosz katona átlépendi a Pruthot, azzal fog felelni, hogy hajóhadával benyomul a Bosporusba. Ez magában még nem háboru ugyan, de hogy azzal válhatik, az iránt Londonban senki sem táplál kétséget, ha csak Disraeli meg nem szegné ünnepelesen kimondott szavát, a mely szerint Törökország integritása fentartandó. Anglia és monarchiánk között az egyetértés még a tekintetben is létrejött, hogy előbbi biztosítva van arról, miszerint monarchiánk nem tenne kifogást azon lépések ellen, melyeket Anglia tenni kész és tenni fog egy orosz invasio esetén.

A román feliratok.

A kamara két felirata fekszik előttünk. A többség javaslata körülírja azt, a mit a trónbeszéd már kifejtett. — A kisebbség ellenben a neutralitás fentartását sokkal határozottabban hangsúlyozza, mint az előbbi. — A külügyi politikára vonatkozó jellemző helyek a többség javaslatában így hangzanak: „erősen el vagyunk határozva ugy mint eddig, továbbra is a szoros neutralitást fentartani és a jövőre nézve is arra használjuk az európai nagy hatalmak jóakarátát, hogy a román birodalom existenciáját és integritását megerősítsük. — Minden kalandos tervnek ellenel vagyunk és csak azon veszélyek elhárítására gondolunk, melyek az államot közvetlenül fenyegetik. Hogy azokat elhárítsuk, a roz helyzet dacára sem

Ha a sorkantatásnál vagy, úgy alkalmasint megkivántat volna, hogy legalább is zászlóalj-parancsnok légy. Én is aztán elmondtam vagyonod állását. A mi személyes előnyeidet, magadviseletedet, s jellemedet illeti, midőn erről is akartam pár szót ejteni, hirtelen félben szakítá szavaimat s kezemet erősen megszorítva, mélyen szemembe nézett, s mondá: „Oh! édesem, nem te, vagy más ajánlata folytán fogom vejeget megválasztani, habár unoka-öcsöd is az illető, vagy lenne bár saját fiad, ha nem találnék benne elég biztositókat, leányom jóvá boldogságára nézve!” E szavak egészen meghatották szívemet, karjaimba zártam őt, s néhány igen édes könyvet ejtetünk egymás kebelén, én read gondolva, édes Gaston, s ő leányaira. Ugy-e boldoggá fogad őt tenni Gaston? Esküdjél meg, hogy boldoggá teszed őt!

— De hát melyiket? kiáltott fel a kapitány. A legszívesebben megesküszöm arra, hogy boldoggá teszem őt és ezt a legőszintébb meggyőződésből mondom, mert boldogsága az enyém is léend. De melyiket, az ég szerelmére kérem, melyiket?

— Eppen e kérdést intézte hozzám Wilkinson asszony, is választott a báróné. Nem választottál még kettőjük közül?

— Egyik épp oly kedves mint a másik. De valamelyiknek csak előnyt adsz a másik felett?

— Minden bizonnyal.

— Nő látod . . .

— Ha nem ismerném miss Ophéliát, ak-

rettenünk vissza semmiféle pénzügyi áldozatoktól. . . Helyeseljük mindazon előrelátás sugallta rendszabályokat, melyekhez a kormány a külügyi bonyodalmak következtében nyulni fog.

A kisebbség javaslata így szól: „mint-hogy a neutralitás kötelességünk, örködnünk kell a felett, hogy senki azt kárunkra és akaratunk ellenére megsejtteni ne merészelje.” Ezt megérthetné Oroszország is, mert ez ugy látszik neki szől.

Az orosz czár beszéde.

II. Sándor czár beszéde, melyet Varsóban (Lazieszki) a lengyel főnemesség és főpapság előtt tartott ez év május 23-án, következő:

Uraim! Önök közé érkeztem, feledve a multakat s a legjobb szándékkal az országíránt. Önökön áll engem segíteni, hogy ezeket megvalósíthassam. De mindenek előtt ki kell jelenítenem, hogy tisztáznunk kell állásunkat egymás iránt.

Én szívemen hordom önöket mindnyájukat, mint a finlandiakat és más orosz alattvalóimat, de akarom, hogy az atyám által csinált rend fenntartassék. Így hát uraim, mindenekelőtt nem kell semmi ábránd! Nem kell semmi ábránd! Azokat, kik ilyenek után vágyódnak, visszatartóztatnám, és megakadályozhatnám azt, ne hogy ábrándjaik képzelték spheráján túl menjének. Lengyelország boldogsága a teljes fuziótól függ birodalmam többi népeivel; az, amit atyám tett, jól van megtevé, és én azt fenntartandom.

Az utóbbi keleti háboruban önök fiait egyenlően küzdötték a többiekkel. Ott van Gorcsakoff hg, ki szemtanu volt s ki beoigia ismerni róluk, hogy hősieken onták vérüket hazájuk védelméért.

Finland és Lengyelország egyaránt kedvesek előttem, mint birodalmamnak minden más része. De önöknek tudniok kell, maguknak a lengyeleknek érdekében, hogy Lengyelországnak örökre Oroszország nagy császári családjának kell alárendelve maradnia. Higgyék el, uraim, hogy én a legjobb szándéktól lelkesülök; de önökön áll megkönyögtetni az én feladatomat, és én ismétlem, uraim; semmi ábrándokat, semmi ábrándokat! . . .

A mi önöket illeti, tanácsnok urak, engedjék, hogy itt jelenlőm hadsegédem Gorcsakoff vezérére önöket és önök püspök urak ne tévesztsek soha szem elől, hogy minden jó erkölcsek a vallás lévén az alapja, kötelessége önöknek, a lengyeleket arra oktanni, hogy ó boldogságuk egyedül a szent Oroszországgal való benső fuziótól függ.

Muszka tábornokok.

A „Bohemia” bécsi levele következőkben ismerteti a mozgósított orosz hadtestek parancsnokait:

Miklós nagyherceg főparancsnok, a czár fivére, kiváló előszeretettel szentelte magát a

kor Clárárt választánám . . . Ha pedig miss Clárárt nem ismerném, akkor bizonyos, hogy miss Ophéliára esnék választásom.

A báróné élénken felállt.

— Kedves öcsém, szólt, én értem határozatlanságodat, ez is csak emeli a két fiatal hölgy érdemét . . .

— Ugy van, éppen így áll a dolog, egyiket sem tudnám a nélkül választani, hogy a másikom méltatlanság ne essék. Annyi bizonyos, hogy mindkettő felér a másikkal.

— Ez mind ugy van gyermekem. De azon helyzetben, melybe jutottunk, nem menthetjük fel magunkat a gyors elhatározástól, és ezt csak is te egyedül teheted meg, belátván az ügy fontosságát.

Menj el Wilkinson asszonyhoz, illő, hogy még ma megköszönd jószágát. Utközben össze szedve gondolataidat, visszaemlékezve a mult est élményeire, határozatod is tán eldőlt, egy vagy másik részre.

— Igaza van kedves néni. Megyek öltözködni, s két órákor ott leszek.

— Most már egyenruhát vedd fel Gaston!

— Legyen! Felveszem egyenruhám! Ez ünnepélyes látogatás, leánykérés lesz.

Kis idő múlva Gaston teljes díszben lépett be nagynénje szobájába, s meg ölelvén őt, utra kelt a Coliséé utca felé.

(Folyt. köv.)

katonai ügyeknek s a hadsereg szervezésének. Nem csak parancsnok volt, hanem a főnöke a pétervári katonai kerületnek is s a mellett főinspektora az összes lovasságnak és műszaki csapatoknak. Szakjára mérnök s ezime is mérnök tábornok, s mi egyjelentésű a tábornagygyal. Oroszországban „az idősebb” Nikolajevics Miklós hercegnek nevezik rendszeren. Ugyanazon kőru, mint a német koronakereszt, — 1831-ben született.

Az az állás, melyet a német működő hadseregben Moltke elfoglalt, az orosz hadseregben Nepokojcsicki tábornoknak jutott. Polgári származású — mint az orosz hadseregben igen nagy számú tábornok. Ő gyalogsági tábornok és a czár főhadsegéde. Előhaladt kőru s kitűnő theoretikus hírében áll; tetteiben még eddig nem mutatta meg tudományát, de hiszen Moltke is csak theoretikus volt 1866 és 1870 előtt.

A tüzéség Masalszki herceg alá van rendelve, ki 42 éves; vezérőrnagy ranggal bír és eddig a pétervári katonai kerület tüzéségének volt parancsnoka.

Fomin tábornok, a déli hadsereg szabálytalan csapatainak főparancsnoka, sok éven át a doni kozák sereg vezérkari főnöke volt.

A hadtest parancsnokok közül Petrovics Barclay de Tolly-Weimarn Sándor herceg, eddig a Pétervártól állomásozott 24 gyalogadosztály főparancsnoka volt; unokája a napoleoni hadjárat idejéből ismert Barclay de Tolly tábornagnak, ki hercegesítettet, — 40 éves.

A 8. hadtest parancsnoka Radeczki tábornok, de ki legtávolabbi rokonságban sem áll a nagy nevű osztrák tábornagy családjával. Ő is polgári származású, mint Nepokojcsicki s egyserűen ez a neve Fedor Fedorovics Radeczki; 50—60 éves, eddig Poltvtában a 9. gyalogosztály parancsnoka volt.

Báro Krüderer (Nikolai Pavlovics) vezérőrnagy, a 9. hadtest parancsnoka, a keleti tengeri orosz tartományokból származó német. Rigában született. Eddig Wilnában állt a 27 gyalog-osztály élén.

Woronzow Mihajlovics Szemen herceg, ki a 10. hadtest parancsnoka, azon herceg Woronzow tábornagy fia, ki a Samilla vívott harcokból ismeretes. Nem távoztató őse Woronzow Daskow gróf tábornokkal, ki nem rég Bécsben járt diplomatiai missióban. Woronzow hg. 50 éves. Katonai pályáját atyja szemei előtt Kaukaszban kezdte meg 1847-ben; 1849-ben őrnaggyá, 1859-ben vezérőrnaggyá lett. A krími háborúban egy tartalék dandárt vezényelt. 1862-ben egy pőre volt Dolgonoki herceggel, a pör Párisban tárgyalatott és sok zajt csinált.

Sachowszki-Glebow-Stresnew Mihály herceg a 11. hadtest parancsnoka, vezérőrnagy. A kinevezett tábornokok között a legfiatalabb. 1836-ban született. Férfiágan egyenesen Ruriktól, az orosz birodalom alapítójától származik. Roppant vagyonnal bír. Czi-mere egyike a legbüszkébbeknek: az orosz medve, a hercegi korona hermelin köpenyvel és egy fekete ágyu. A herceg a legutolsó napokig a czár kíséretéhez tartozott; ez év jan. hó 21-én Cambow kormányzójává nevezeltetett ki.

Végül Waunowszki, a 12. hadtest parancsnoka, szintén polgári származású; eddig a 33. gyalog divízió parancsnoka volt Kiewben.

A boszniai menekültek.

A boszniai menekültek sok bajt okoznak kormányunknak. Számuk nem hogy csökkenne, hanem inkább egyre gyarapodik; így a legutóbbi néhány nap alatt egy pár ezer menekült jött át határainkon. A boszniai menekültek nagyobb területre vannak elosztva, de Dalmátországban már több a baj. Innét jelentések érkeztek Bécsbe, hogy a menekültekért valamit tennikell, mert nagyobb részük nem éli túl a telet, már most is oly gyengék, hogy nem bírnak dolgozni. A külügyminisztérium e jelentések folytán Kraus bárót leküldte a ragusai kerületbe, hol 15.600 menekült van elhelyezve (2000 Ragusában, a többiek a szomszéd falvakban.) A lakosság — mint Kraus jelenti — panaszkodik, hogy a 10 kr, mely minden menekültért jár, nem elég, adjanak nekik annyit, amennyit a katonák borszállásáért kapnak, vagy pedig osszák el őket nagyobb területen, hogy eltartásuk terhe ne háruljon 1—2 területre.

Az angol lapok a „Times” ellen.

A „Times” azon ismert cikke, melyben kijelenti, hogy Oroszország beavatkozása nem ad okot Angliának a fegyveres actióra, az angol sajtóban a megütközés és ellenmondás egész zivartartást keltett föl. A legtöbb lap kikel e hibás felfogás ellen, mely csak bátoríthatja Oroszországot a béke zavarására. — A legélesebben megtámadják a „Times”-t, a „Globe” s a „Morning Post.” Ez utóbbi Oroszország garancia kívánságait a párisi szerződéssel s a porta függetlenségével ellenkezőknek nyilvánítja s Gladstonera s a „Times”-ra utalva, így szól: Vannak államférfiak és publicisták, a kik mindent elkövettek, hogy a görög birodalom szétdarabolását előmozdítsák s

a kiknek, midőn Anglia érdekeiről és becsületéről egészen megfeledkeztek, köszönhető, hogy a keleti kérdés a jelen válságig érlelődött. Ők bátorították Oroszországot azon hitre, hogy teendő lépéseiben országunk részéről ellenmondásba ütközni nem fog.” A „Daily Telegraph” kissé enyhébben szól ugyan, de ő is azt mondja, hogy a „Times” felfogása a közhangulat nem ismeréséből ered, s hogy az egész az angol közvélemény felfogásával ellenkezik.

A „Standard” azon nézet ellen fordult, hogy a békét minden áron fel kellene tartani. A lap a hazai védszervezetet bírálja s azt kívánja, hogy hiányai minél gyorsabban kiegészítenek. A „Standard” azt találja, hogy Gorceakoff herceg mozgósítási körjegyzéke még sokkal harciasabb, mint a czár beszéde. Legtöbb kárhóztatást érdemel az, hogy Oroszország a keleti keresztények egyedüli védőjének veti föl magát. A helyzet főveszélye abban fekszik, hogy most újra a panszlávismus lépett előtérbe.

A „Pall Mall Gazette” Oroszország fenyegető magatartása miatt semmi jól sem remél az értekezlettől. A „Daily News” szerint mindent el kell követni, hogy az orosz-török háborúnak eleje vétesse. A „Globe” azon nézetben van, hogy Oroszország csak fenyegetőzik, de vissza fog az actiótól riadni, ha látja, hogy Anglia ellenzi azt. A lap szerint Angliának mindenestre kötelessége Konstantinápolyt megvédeni s Anglia ezt bizonyítani megteendi. Anglia e politikája Németországot és Ausztriát ki fogja elégíteni, mert ez államoknak érdekében áll, hogy az angol hatalom Európa békéjének zavaróját megbénítsa. Így csaknem az egész angol sajtó az actio mellett nyilatkozik.

Táviratok.

London, nov. 20. A reggeli lapok legnagyobb része Törökországnak a conferentiához csatlakozását úgy fogja fel, mint engedményt Anglia iránt: a helyzetet reményteljesebbnek tekintik s a béke fontartására a conferencia által többnek vélik a kilátást. — Kalkuttából e hó 19-éről jövő hírek jelentik, hogy az indiai kormány intézkedéseket tesz, hogy ha Európában háború ütne ki, Egyiptomba erős csapatteket küldjön.

Bécs, nov. 20. A „P. C.” jelenti Ragusából, hogy Herzegovina feltűnő sietéssel ürtetik ki, minden haderőt a Dunához vonnak, csupán 14 zászlóalj marad Focásban összpontosítva. Antváriban Dervis pasa hadosztályának zöme már bajóra szállt, részint pedig elvonulóban van. — A demarkációs bizottság mai ülése pusztán formai ügyekkel foglalkozott, mivel Törökország katonai képviselője még nem érkezett meg s Constant effendit, szabályszerű felhatalmazás hiányában nem lehet felhatalmazottnak elismerni.

Bécs, nov. 20. A „P. C.” jelenti Belgrádból, hogy Marinovics Pétervártra küldetett, hogy a hivatalos orosz körök Szerbia iránti lehagoltságának ellene működjenek.

Bécs, nov. 20. Csernajeft Prágába várják. A diszkard, mit a csehek neki adni szándékoztak, elmarad, mert az erőszakszükség pénz 1200 frtot, nem tudták összehozni.

Konstantinápoly, nov. 20. Angol-orosz ággal a szövetség megkötöttnek tekinthető. Angolország 100.000 emberről segédcapatot és pénzegetlyt ígér.

Nándorfehérvár, nov. 20. Karzow táviratilag Szent-Pétervárra hivattott, hová ma Baziason keresztül el is utazott.

Nándorfehérvár, nov. 19. Az eddig beérkezett hivatalos kimutatások szerint a djunisi csatában 2740 orosz tiszt és közlegény esett el. — Csernajeft nem fog többé Szerbiába visszatérni; a sereg főparancsnokául a szerbek Horvátovicsot kívánják, de Karzow orosz konzul azt „tanácsolja”, hogy ismét egy orosz tábornok (Semeka) neveztesse főparancsnokká. — Oroszországból még mindig érkeznek önkéntesek; hír szerint 10 ezer ember fog még érkezni.

Ragusa, nov. 19. A miriditák főnöke, Prenek, s még több albániai törzstőnök a portának erőlyes támogatást ígért azon esetre, ha Görögország megtámadná a török birodalmat. A miriditák semmi szín alatt sem akarják elturni, hogy Albánia egyes részei görög uralom alá jussanak.

A képviselőházról.

Budapest, november 20.

A ház mai ülésében az előző előterjesztések után folytatott az általános budgetvitát. Bauszner n: A pénzügyi helyzet orvoslásának kérdését sokkal égetőbbnek tartja még a váms- és bankkérdésnél is. A lehető legnagyobb reductió és reformok azon államháztartás keretén belül, amely a jelen rendszert fenntartja, nem segíthetnek a bajon, s oly gyökeres reformok szükségesek, melyek az államintézmények reductiójában s összevonásában elmennek addig, míg az egyensúly helyre nem leend állítva. A franciaia nemzet is vindikált magának oly célokat, melyek nem illették őt

meg, s a franciaia-porosz háború után megtudta magát sokkal szerényebb szerepkörben vonni. Bannünket még nagyobb ellenség fenyeget, mint a francziákat a német fegyverek: a fizetésképtelenség, a bukás.

A nemzetben, fájdalom, rendszeresen tápláltott a nagyhatalmi vágy, de most már lassanként terjedni kezd a meggyőződés, hogy ez uton tovább haladva, a nemzet lerokad. Hogy többen nem adnak e meggyőződésnek összeinte kifejezést, csak onnan van, mert az ily nézetben levőknek mindjárt gyanusitják, rossz hazafinak, hazasárlónak mondják. Az új kiegyezés nem Ausztriának, hanem Magyarországot adóznának újabb megterhelését jelenti. Tavaly már felszólította a kormányt, vessen véget a nálunk divatozó illúzióknak. Ma ismétli e felszólítást, s kéri a kormányt, hogy addig a míg nem késő, s a míg van az országnak valami veszteni valója, emelkedjen nemcsak szavaiban, de tetteiben is a helyzet magaalatára. A béke fenntartását óhajtja, de csak oly békeért, mely a monarchia s hazánk becsületével megegyezik. Ha pedig a háború elkerülhetlen lesz, meg van győződve, hogy a régi hüséggel fogunk úgy mi, mint az osztrákok a trón és a haza védelmébe mindent feláldozni. A költségvetést általánosságban sem fogadja el.

Márjássy Sándor: A pénzügyi bizottság szigorú bírálata után még mindég 18 millió deficit nagy aggálylyal tölti el, s az ország jövője iránt is kételyeket ébresztene benne, ha nem látná az egész államháztartáson keresztül vonulni az öntudatos és takarékos haladás elvét, mely biztosítékot nyújt az iránt, hogy az államháztartás egyensulya nehány év alatt helyre lesz állítva. A jelen költségvetést őszintének tartja, s meggyőződése, hogy a kormányt e költségvetés összeállításánál a takarékoság mellőzésének vádjá nem terhelheti. Hazánk érdekében nem lenne kívánatos az egyensulynak aként helyreállítása, hogy évek fáradságos munkájával megalkotott intézményeinket egy tollvonással megsemmisítsük. A kormány politikája az államháztartás egyensulya felé már is mutat némi eredményeket.

A váms- és bankkérdés megoldásától bizonyos fokig határozott előnyt, s pangó iparunk s hitelünk javulása főakadályának elenyésztését várja. A deficitnek a pénzügyminiszter által indítványozott fedezeti módját teljesen jogosnak és méltányosnak tartja, s a pénzügyi bizottság jelentését egész terjedelmében elfogadja.

Trányi nem érinti most a külügyi kérdéseket, leszállítandónak tartja a miniszterek fizetéseit, s a rendelkezési alapot is 50.000 frtra leapasztandónak véli. A hivatalos személyzet apasztása úgy a központban, mint a vidéken még lehetséges. A költségvetést nem fogadja el a részletes vita alapjául. Bujanovics Sándor megjegyzi, hogy a mult év eredménye s a jelen évi kezelési kimutatások azoknak adnak igazat, kik a kormány számításait helyeseknek nem tartották, s politikájában nem látták a kibontakozásra vezető utat. Elfogadja ugyan a budgetet, de a jelen kormánynak nem szavazza meg azt. Moesary Lajos azt olvassa ki a költségvetésből, hogy Magyarország államháztartását a fennálló alapon rendezni nem lehet. Semmi kilátásunk nincs a deficit fedezésére, mely kétszerese leend az előirányzatnak. Sajnos, hogy a pénzügyi bizottság mégis javaslásról beszél, illusiokba akarja ringatni a nemzetet, s anynyira vitte az alkalmazkodást, hogy panegyriseket zengedez a kormánynak, melyeket maga a kormány hozott javaslata.

A vita folytatása holnapra halasztatván, az ülés véget ért.

A büntető codex.

(Bizottsági tárgyalás november 20-án.)

— A jogüggyi bizottság mai ülésében folytatá a büntető-codex a bütlenségről szóló fejezetének tárgyalását. A 141. §. elfogadtatott Pauler előadó azon módosításával, hogy a „háboru esetében” kifejezés a háboru kiütése vagy a hadüzenet megtörténte után” tétetett. A 142. §-ban, mely az életfogytiglan tartó fegyházzal büntetendő hütlenségi eseteket sorolja fel, Choria enyhébb büntetést kíván azokra, kik az ellenséget csak élelmi szerrel vagy pénzzel segítik. A §. ez indítvány mellőzésével fogadtatott el. A 142. §. Pauler előadó s Teleszky indítványára eként szövegeztetett: „A 140. és 142. §§-ok eseteiben külföldiekre a nemzetközi hadiszabályok alkalmazandók. E §§-ok eseteiben az osztrák állampolgárok aként büntetendők, mint a magyar honosak.” A 144—152. §§-ok változatlanul elfogadtatván, az ülés véget ért.

Az olasz trónbeszédéről.

Az olasz parlament f. hó 20-án nyitotta meg; az ekkor mondott trónbeszédéből közöljük a következőket:

„Régóta óhajtam, hogy mindenekelőtt azon javaslatok megvizsgálásához fogjanak melyeknek célja a szigorú adóbeajtást enyhíteni s a jelenlegi adóterhet méltányos módon felosztani. A ha dsereg és a tengerészet számára

tett, andkül is mérsékelt dotatiokat, nem redukálhatjuk. Azon munkálatoakat sem hagyhatjuk félbe, melyek arra szánvák, hogy a felszigetet a közlekedés könnyűségében részesítsék s ezáltal az ország minden részének a gazdasági átalakulás bevezetéséhez szükséges erőt megadják.

Aggódni lehetett, hogy fenyegető események fognak beállni, melyek bennünket e hasznos szándéktól eltántoríthatnak volna, de a teljesen barátságos viszony, mit minden hatalommal folyvást fentartottunk, azon helyzetbe helyez bennünket, hogy bizalommal legyünk a mérséklet azon tanácsainak sikere iránt, mely kormányomnak oly erős támogatást adott.

Olaszország hű maradván kötelezettségeihez, sohasem fogja elefedni, hogy midőn helyét a nagyhatalmak közt elfoglalta, a haladás és civilisatio missióját vette át. A béke jótéményei iránti reményben e drága időt önkön arra fogják fordítani, hogy intézményeinket megszilárdítsák.

Meg kell kezdenünk azon védelmi munkákat is, melyek hivatra lesznek erősítői azon csodálatos völgyeket, melyekkel a gondviselés országunkat ellátta.

A kormány egyszersmind a népiskolák teljes újjászervezésére veendi igénybe önköket; mivel elengedhetetlen, hogy a nevelésnek sikeres jelleg adassék s kötelezettség minden polgárra kiterjesztetvén, szellemi képességeiket a polgári jogok gyakorlására előkészítsék, ép úgy, mint mindenkit kötelezni kell a katonai kiképezésre.

Uraim! senatorok és képviselők. Hat éve ünnepelek Rómában nemzeti egységünk ünnepe. Egységünk visszaállítása már megtermette gyümölcseit a polgári bir- és bölcsességben. Sok történt, de még sok tenni való is van. Oly munka van még előttünk, mely a dolgozásban a legnagyobb türelmet és a fáradozásban a leggyetértőbb összemunkódást igényli, az összes kormányépületet megerősíteni s ha szükséges lenne, megjavítani.

E cél nem érhetik el másként, mint őszinte versenyzés által, minden részről a tevékeny kitartásban. Bizonyos vagyok, hogy a nemzet e harcoknál az ország újjászervezésében, szavanora nemes áldozatokkal és dicsteljes győzelmekkel felelend.”

A trónbeszéd több helyen élénk tetszés által volt kísérvé.

Magyar lapok szemléje.

Az „Ellenőr” azt hiszi, hogy a ki őszintén akarja a monarchia fennmaradását, az nem beszélhet úgy, mint a reichsrathi képviselők némelyike teszi. Kétségbe kell vonnia őszinteségüket, s egyenesen vádolja őket azzal, hogy aspiratiók ellenében állanak a monarchia és a dynastia érdekeivel. Ha nem akarnának egyebet, mint fenntartani a német elem hegemoniáját Ausztriában, s ragaszkodni tovább is e monarchiához és uralkodó házhoz, akkor keresniök kellene barátságos szövetséget a magyarokkal. Mert minden ezzel ellenkező politika a monarchia bomlására vezet. Ezt a bomlást akarják azok, a kik most a külső helyzet veszélyei közepett a belső viszály felidezésére is törekednek.

A „Hon” azon véleményben van, hogy ha az osztrák alkotmányhű párt a közös ügyekben a többség kormányára és Magyarországra való minden tekintet nélkül akar eljárni, akkor oly térré lép, melyen nálunk csak a szőlőből áll és ha a conclusiót is elfogadja, akkor csakugyan a személyes unió álláspontjára helyezkedik. Nem is fejtegeti, hogy főleg az osztrákokra nézve mily veszélyes, politikai és nemzetiségi következményekkel van ez összekötve, csak konstátálja, hogy a monarchia ketté válása Ausztriában a foederatio és a szláv elem felülkerekedésével egyjelentőségű és hogy ez az osztrákokra nézve veszélyesebb fordulat lesz, mint reánk nézve, azt könnyű belátnia annak, ki a szláv elem irányait, elhelyezését politikai és anyagi erejét a monarchia két felében, a jelenlegi politikai tényezőkkel és azok irányával összehasonlítja.

A „Pesti Napló” daczára a szűkkeblűségnek, melyet Ausztria részéről emberemlékezet óta tapasztal és daczára az előítéleteknek, melyekkel művelt és jóindulatu osztrákoknál is minden ellen találkozik a mi magyar: természetesen szövetségünknek artja, kikkel közös szabadsági elvek és közös nagy politikai érdekek egy táborba fűznek, erőt és egészséget, nem pedig nyavalyát és tehetetlenséget. De hogy, a mennyiben mindketőnknek nézve szükséges, összeharthatassunk és egymást segíthessük, a bécsi urak tartózkodjanak az oly extravagantiáktól, minőkbe a Skene-indította mozgalom is az imént átsapott s minőket gyakorolni főleg a haladási club sportképen szeret. Hol sok érdek kiegyenlített, hogy sok erő összefogaltathassék, ott nem helyes, ha néhányan eszeveszetten vágtnak előre, tuskön, bokron keresztül. Lassan járj, tovább érsz, oly mondas, mely az alkotmányos praxisban még mindig nem veszítette el jelentőségét.

Párisból.

Páris, ov. 16-án.

A franciaia kamarák jóára csak a budget tárgyalásával foglalkoznak, legközelebb megszavazták a külügyminisriumot, nem a nélkül, hogy egyes tételeit leg ne támadták volna.

A leghereesebb vitát ide elő a vatikan melletti franciaia követség köségeinek tárgyalása; sokan kívánják „ez áll” megszüntetését; nagy meglepést keltett Gambettának álláspontja, melyet az exdictatorez indítványával szemben elfoglalt, ő ugyanis felszólalt a szent széknél levő követségnek forrtatása mellett, a radicalis közönyök igralmatlaul megtámadják azért s határozottan elnevezi már a köztársasági ügyek árulójának.

Ma az ultraradicalisok egy gyűlést tartottak s ebben elhatározták egy nyílt harc szervezését Gambetta, mint ilyan ember ellen, kinek nincsenek elvei s ki a hatalom ismét meggyerhetéseért kész magá a clericalok karjaiba vetni.

Elnevezik már ultramodárnak s renegátnak, Gambettának s pártjának csak előnyére lesz, ha e radical elemek mel inkább különszakadnak tőle.

A tétel meg lett szavazva.

A franciaia külügyi minisriumnak megszavazott összeg 12.473,00 francot teszen, ebből esik 7.533,200 fran a követségek és consulatokra. Ez összeg, összehasonlítva azt más országok hasonló hűdáival, kétségkívül szerelett nagy, így csaknem kétszer annyit teszen, mint a mennt a nagyobb német birodalom ugyanazon zélokra fordít. E differentia azonban magyaráztat leli Franciaországnak kiterjedt kereskedésben az út világ minden részeiben, hol minnintún consulokat tart s abban, hogy Franciaország hivatalnokait a legjobban fizeti. A fruciaia követ Londonban 200,000 francot kap a német 120,000 márkot, a franciaia követ Meridban 200,000 francot, a német 54,000 márkot, a franciaia követ Petersburgban 280,00 francot, a német ugyanott 120,000 franc és így tovább. Most a belügyi ministeum budgetje került tárgyalás alá.

A börtönügy fejeztetés szőnyegre került az a kérdés is, mely már smunkások országos congressusa alkalmával vert kifejezést, t. i. a franciaia börtönökben 2800 munkás van, kik készítményekkel káros correntiát csinálnak némely vidék iparosinak, egy radicalis képviselő Guiskard indítványzza azért, hogy ezentul a börtönök műhelyeiben csak a hadsereg s az állam részére leessen dolgozni, minthogy azonban a börtön műhelyeivel a szerződések több évre kötöttek, az indítvány életbelepítését csak ezeknek jártával kíváná.

A kormánybiztos megcélázta ez indítvány czélszerűségét, kimutatván tőli közt, hogy ez által megsértetnék azok jogas érdeke, kikkel az állam szállítási összeköttetésben áll s anynyí volna, mint a bajt egy nássikkal felcsesrélni.

Az orosz czárnak moszkai károsörítetése magától érthetőleg megfosztott a franciaia közhangulatot is a reménytől az európai béke fenntartására, a börze, mint a páisi közhangulatnak csatlalhat barometerje, utatja ezt világosan, a külföldi értékek olymelyen alszállottak, mint talán még soa sem, magok a franciaia solid értékek is szeredtek a háborus hangulat alatt.

Ha már a közvéleménya elkerülhetlennek és bizonyosnak tekinri orosz hadjáratot a Balkán felsziget ellen, úgy még igen távolra es a valószínűtlennnek látják, hogy Franciaország s heragadtassék a háboruba.

Az egész országban a sgoru semlegeséget hangoztatják, az ország ügyeit intező s vezetó férfiak is csak ezt tartják s azért a kormány a keleti ügyre vonatkozó intézkedéseiben e czélt tartja szeme előtt.

Persze, Franciaország ért el nem bizza magát békés hangulatában, tija jól, hogy jöhet egy olyan oldalról veszly, mely ellen a semlegességet bajos volna forrtatni.

Ma még nem lehet félt ez eshetőségtől. Németország legálább atározottan mutatja, hogy tőle távol van yanféle politika, mint a milyen a francziákat ellenők actióba léptethetné.

A hadügyminisiter szen előtt tartva az eshetőségeket, intézkedik tejs buzgalommal az iránt, hogy a váratlan set a hadserget készületlenül ne találja.

d' A. S.

EMLEKBESEZÉD

Gróf Mikó Imr. felett.

(Folytatás.)

1848-ban tanuja volt a nemzeti lelkesedésnek és egyetértésben ölelők lelkek határtalan boldogságának. A régőráhított unió ki lett mondva, és végre szentesítet nyert. Őt a bécsi kormány a lelépött br. őrszika Sámuel udvari cancellár helyére szeme ki, azon hitben, hogy azon köztisztele és tekintély,

melynek birtokába volt, képesíti őt e magas állásban a kormány czélozatainak keresztvitelére. Miközben sokal jobban ismeré a megindult mozgalom természetét, hogy sem elvállalta volna a megbízatást. A felség őt máj. 25-éről kelt kizárásban fel is mentette. Ekkor több tünő férfi ezek között gr. Teleki József, a ké Bethlen János, Teleki Domokos, Wéer Fark és az akkori szabadelvű párt több tagja haza intézett kérésére egy ideig Bécsben maradt, hogy legfelsőbb helyen befolyását a haza igazságtörvényei közt a nemzeti törekvése diadalra jutására segítse elő. Kell-e ennél több bizonyíték a közbizalom mellett, melynek mindkét párt előtt részesült. Később lett, hogy az uniós érdekében Pesten elfoglalt főrmányzó helyett a főkörmányszéknek az önkormányzatot vezesse. A bécsi kormánykörök pedig eljárása a nemzetiségek felkérésére és a nemzetiségűk szeszélyeit a legszembetűnőbb kincs, az alkotmány és nemzetegység megrábrlása, lázítani nem átalotta. A nemzet az önkormányzat küzdelméhez merész bátorsággal, de az önkormányzat és a dynastia iránt társoríthatatlan hűggyel fogott. A székely nép rajongó lelkesedéssel gyűlt össze Agyagfalván, a nemzet önkormányzatának kiküldetésére. Miközben a gyűlés szabad választást követelt az elnöki széket foglalta el, és tanácsa volt a nemzeti lelkesedés megható kitörésének. És a fenséges küzdelem hőssé tette a nemzetet. Igaz, a harc leveréssel végződött, de annak szelleme megsebezhető nem volt, mint szent legenda szállott az újabb nemzekre örökség-kép, melyből mindig ifjódó erőterméket hoztak napokban, mikor a nemzet létezésére fűg közköz.

Ekkor következett be azon fájdalmas korszak, melynek emlékeztetése is borogó hangulatú szállja meg kelünk: a leverés, megaláztatás kora, mely egy lelkes honfű oly megerendítő igazsággal bírja, hogy az elevenen emlékeztet a haza történelmének és a még létezők között, munkra-hagyatás, egyedüliség szemben a napon fullánkölés élményekkel. És annyian, épen a lejegyzések között, a kiábrándulás első kínos ltása alatt eszméletüket veszítik, s a többoldos elhaláltságukra lőnek, másokba megdermedt z akarata, a kétségbeesés lemondása foglalt el a legtöbb lelket, a nemzeti lét, a magyar élet gyújtóit, a hatalom fegyverei által leek feldolva és hozzá még a jobbokban azon kőrű tapasztalat, hogy a nemzetet ügyét hitetgően elhagyák nem egyen. Igazán méltán mrdja, a kétségbeesés lejtőjére jutott Kazinczy, nek Mikóval folytatott levelezése e két haza ellentétes természetének és mégis a haza felragzásán is egyaránt csüngő lelkeknek legteljesebb kifejezése: a szent jelenések látókák kora ez, „midőn acsillagzatok szakadozhatnak az éretlen fűge, midőn a fergeget riza.“ Méltán kéri a költővel: Teremt-isten több magyart, Mig a vág, mig napja tart, Ha ti iellőgyátok?!

De a nemzet el nem vesztett, újra fölemelte fejét, legőzhetetlen, meg nem alázható halántékát. A magyar nemzetre illettek Horatius szavai:

„Mint a szűk tölgy Algideusz oldalán,
Ha fejeze élől hullnak ágai,
Csak bokrosabb lesz s még idősebb
Ifjúdika ura gyilkos érczűl.“

Az életem anitása szerint a sziv azonnal lassítja működését, vagy nyugalmába tér, mihielyt erős hős éri, de azután annál lázasabban pótolja ki megakasztott működését: így a nemzet élére annál lázasabban ontá a nemzet testőle: élető vért, minél dermesztőbb volt a rá telt hatás. S volt valami titkos kéj a visszaforgott erő zibongását átérzeni, egy-egy újabb tihelyet találni, melyet a passzív ellentállás hmvával fedtűnk be, de a melynek fölmelegedtek és azt a régi élet kedves emlékeivel népesők meg. E tüzhelyek megteremtésében van r. Mikónak halhatatlan érdeme. Az ötvene években Mikó működése tesztőzött. A mitz évek alatt tett, magában is örökre kötelezte nemzetet. Bátoritá a csüggőket és megkőrő gyűjté a jobbkat, levelelével keresé fel szétszört, visszavonult, a kétség borongásába elborult honfiakat. Csak olvasni kell azon yongód, mely érzéssel irt levelelt, melyekb Kazinczyt, e szive mélyén kétségességűdő hűft vigasztalja, inti a gondviselésben vetett zalomra és rőleg arra, hogy ha a hazát csak néhány hű fiában lehet szentelni, törekedjűk arra, hogy mindkét haza minden szegletén minél több hű fia támadjon a hazának, egy a haza földje lángoló szeretet tárgya lessen. Két tért maradt még, melyen a nemzet egyesülhetett, a szellemek alkörzési pont lehettek: társadalmi tevékenység és az ődalom tere, bár mindkettő elé legvárhatóbb gátakat vetni a hatalom el nem mulasztá, s az egyetértő közszellem hozzáférhetetlen, ukon hat és él, a nemzeti buzgalom a legtitkosabb módon elrejtőzve is lángol, és az alkot A mit az ajk felől mondott, megérti a sv egészen; a mit a szem egyorongó tekintetben elrejtett, az, [mint] mely eszerv, a szíven el, de nemesté, önzetlen egybeolvadásra angolt azokat. A pártfanyalakot megszűnté Aból is látezik, hogy a for-

radalom mily mérvben volt csak az alkotmány szabadabb alapokra tektetése, a jogfolytonosság egyik láncszeme, hogy a nemzet nem szakadt többé pártokra, a mult keserű visszaemlékezései az elesett hősök sirjaiba lettek eltemetve, a kísértő árnyak csak olykor boszanták a nemesen érző hazafiai lelket. Jól mondja Eötvös: „Azon nagy hajótörésnél, melynél annyi remény elveszett, egyet semmi el nem rabolhatott: a független szabad Magyarország, a töredékek ből egy nemzetű olvad magyar nép öntudatát.“ Ez öntudat ébrentartása legszebb vonása, legdicsebb oldala Mikó életének. Mihelyt hazájába tért Olmützöl, hová a főkörmányszéknek, a haza vészes állapotainak orvoslása iránt szerkesztett folyamódását vitte a felséghez, a szabadságharc oly mérvet öltött, hogy Ausztriából Magyarországra nem kaphatván többé utlevelet, végre Gácsországon át sok viszontagság után, oct. végére érkezhetett meg: kitisztításért folyamodott. Ez ügy emléke még ma is keserű érzést hagy szívünkben, mely hasonlított Odüsszeusz életének azon jelenetéhez, mikor saját palotájában mint koldus megaláztatik. Vagyont visszanyerjén, óvatosan, de erélylyel és buzgalommal inditá meg a nemzet anyagi és szellemi felvirágzására irányzott működését.

(Folyt. köv.)

A Gyhczek Erdélyben.

Jakab Elek, a jeles historicus, tegnapelőtt (nov. 20) a magyar tudományos Akademiában igen érdekes felolvasást tartott e cím alatt: „A Gyhczek Erdély történelmében tekintettel a kormányzói intézmény kifejlődésére“. E reánk, erdélyrészekre nézt kétszeresen érdekes értekezésből közöljük a következőket:

Értekező először visszapiant Magyarországra kétfelévállása időszakára, természetesen eredményként mutatta ki azon tényt, hogy a kétfelévált királyság honpolgárai különböző indokokból, hol egyik, hol másik király birodalmába mentek át, s ott olykor megtelepedvén, családokat alkottak s tehetőségeiket új hazájuk szolgálatára szentelték. Ilyen volt felolvasó szerint Gyhcz János. Sőt több Gyhczek is ez időben a Tiszán túl az ugynevezett erdélyi részekbe mentek át, s ott családot alapítva, szinte egy századig fennmaradtak.

Értekező a Gyhczekről, vonatkozással Nagy Iván magyar családok nemzedékrendéről irt művére, egy pár megigazító adatot közölvén, átment tárgya első főkérdésére, t. i. mi a Gyhcz kormányzónak történet-kritikailag helyesen leirt neve; s a magyar történe- és diplomatika ismeretes új adatainak hosszu sorával bizonyította be, hogy a magyar történetirodalomban általában hibásan volt eddig Erdély 1585-től 1588. decz. 8-ig volt kormányzója „Gézi“ Jánosnak írva, olvasva és tanítva, mert a jeles férfi a magyarországi Gyhczek közül származván be oda, őt a valóságnak megfelelően Gyhcz-nek lehet és kell csak és egyedül mondan.

Felolvasó régészeti érveket is hozott fel nézete támogatására, bemutatván Kolozsvár birtokában levő egy festői szépségű vár-rom fényképét és alaprajzát, melynek neve ma is Léta-vagy Gyhcz-vár, s melyről kimutatja, hogy azt Gyecznek II. János (Zsigmond) választott király mint lőporral fölvetett pusztá vár-romot 1569-ben adta, ő újra építtette, s magáról Gyhcz-várnak nevezte, melyet a történeti hagyomány híven megőrzött, s emlékeztet napjainkra szállította át. Felolvasó érdekes leírását adta a vár természeti fekvésének is.

Ezután a második főkérdésre tért át felolvasó, t. i. Gyhcz Jánosnak Báthory István lengyel király és erdélyi fejedelem által a kiskör Báthory Zsigmond választott ert. fejedelem gyámolása, s a fejedelmi jogok ideiglenes gyakorlása végett, erdélyi kormányzóvá nevezetetésére; s itt közölvén és boncolász alá vetvén elsőben a lengyel király által Gyhcznek adott kir. adománylevelet, azon eredményre jut, hogy az a Hunyady János és Szilágyi Mihály magyarországi választott kormányzók kormányzói oklevelei és utasításai mintájára, de az erdélyi viszonyokhoz alkalmazottan van készítve, mit a kétkötnek egymás melléállítás s az alapelvek összehasonlítása által meggyőzőleg bizonyított be. E jogtörténeti kapocsnál fogva felolvasó mind a Gyhcz előtti, mind az utána következő erdélyi fejedelmi korszak adatai fellett, az 1848-diki törvényeken, az 1867-ben tényleg végbement unióg átpillantó szemléltartván: azon tényt állapítja meg, hogy ifjú János (Zsigmond) választott királyon kezdve egészen II. Apafiig a Hunyady-Gyhcz-féle kormányzói utasítás alapelveinek szellemében helytartók és kormányzók vitték a kiskör erdélyi fejedelmek helyett Erdély kormányzását épen úgy, mint a magyar királyságban a kiskör királyok felségi jogait királyi helytartók, választott kormányzók és törvényes nádor-ispánok gyakorolták. Mindezt felolvasó a magyar- és erdélyországi tényekből és történelmi hiteles forrásokból kényelt kizárólag bebizonyítva, előadásra során egyetyszemind a Gyhczeknek Erdély közéletében való működéséről, s különösen a kormányzónak nagy hatásáról sok érdekest, újat és tanúságot beszélt el, s mig Gyhcz J. Andrást, kinek Báthory Gábor fejedelem halálában

közvetett bűnrészességét a történelem megállapította, erős érvek s hiteles adatok alapján a történetírás által elítélendőnek tartja: addig Gyhcz Jánost a magyar történelem egyik ragyogó példányképe gyanánt tünteti fel, a kinek élete és tettei — a mint azt felolvasónk vonzó példákkal s meggyőző adatokkal igazolja — nem kívánják a dicsőítés szavait: maguk szerették meg annak, a ki azokat végbevitte, Gyhcz kormányzónak számára, nemzeti történetirodalmunkban a maradandó életet.

A „KELET“ magán-távirata.

Feladatott Budapestén, nov. 22. 11. ó. — p. Ékezett nov. 22. 11. ó. 25 p.

Az európai hatalmak megbízottainak konferenciája decz. 2-án veszi kezdetét.

Az oroszok a konferencia elé terjesztendő javaslatukban a reformok keresztvitélre záros határidő kitűzését követelik; ha kitűzött határidőig a reformok nem valósíttatnak meg, legyen európai végrehajtás, azaz occupatio. Ha a porta elfogadja ezen feltételt, akkor békét kötnek, ha nem: folytatják a háborút.

A szerb tartalékosokat hívják be. Csupria, Paraesin szerb erők kiűrtettek s hat ezer muszka fogja megszállni.

Gorcsakoff nov. 7-éről kelt sürgönyben dicsőretilt nyilatkozik Derby lord sürgönyéről, melyben ki van emelve Oroszország igekezte azon czélra, hogy Angliával egy úton haladjon, s kijelenti, hogy Törökország integritására európai garántia szükséges. Ignatieff ezen angol javaslatot proponálni fogja a konferencián, de Törökország függetlenségének kihagyásával.

A török hadsereg a háborura készítettén elő, a török városokban polgári nemzetőrség fog felállíttatni.

Fazli, Szulejman és Aziz hadosztályai a Dunához rendeltettek.

Az osztrák kormány a reichsrathban előadta az osztrák-magyar kiegyezés pontozatait. Új csak az benne, hogy a várnok aranyban fognak szedetni.

A Presse közli a bank-statutumokat, új ebben nincs, csupán az, hogy a hypothekai üzlet, jövőre is centralis marad.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1876. nov. 22.

— **Ö felsége** igazságügyi magyar minisztere előterjesztésére bíróné a kőhalmi járásbírószághoz Szentkővics Dénes dicső-szent mártóni járásbírószághoz albíró, nevezte ki.

— **Horváth Mihály** tegnapelőtt délelőtti szivgörcsok támadtak meg, melyek minden körben aggodalmat keltek. A délután folyamában egészségi állapota azonban jobbra fordult és az minden aggodalmat kizár. Szivgörcsét ijedelem okozta egy közeli rokona 10 éves fiacskájának halála fölött, kit rendkívül szeretett.

— **Gyors forgalom.** Ezelőtt hat hóval a keleti vasut kolozsvári állomásán valaki egy csomagot adott-föl N.- Enyedre jutánvételt mellet. A címzett meg is kapta a küldeményt s az utánvételi összeg be is érkezett a kolozsvári állomásra; mindazonáltal a főlódó még máig sem kaphatta ki az utánvételi összeget, egyszerűen azért, mert abban a hiszenben, hogy azt az Aviso előmutatása mellett is kikaphatja, a feladási vévényt elszakította; enélkül azonban a helybeli állomáson nem fizették ki, dacára, hogy a nevére szóló Avisot felmutatta; hanem azt tanácsolták, hogy írjon fel az igazgatóságnak. Az illető azonnal megtette és kérelmezett s a kolozsvári állomás is már számtalanszor felirt ez ügyben; azonban az igazgatóság máig, egy fél év múlva sem felelt. — Valóban gyors forgalom, mely nagyban képes emelni a keleti vasut reomiméját!

— **Helyreigazítás** a diptheritisre vonatkozólag. A „Magyar Polgár“ mult vasárnap számában azt állította, miszerint Schwarzel Eliz kisasszony ronsolót toroklob áldozata lón. A közönségnek az alaptalan rémisztésekkel megkímélése végett felhiva érzem magamat nyilvánosságra hozni, miszerint a t. kisasszony elhunytának oka egy idült gyomorbántalom következtében föllépett heveny savós bállob s utóbbival szövődött heveny tüdővízenyő volt, minden ronsolót kőrfolyamat s általában legkisebb torokbántalom nélkül. A járványként hivatalosan kihirdetett ronsolót toroklobra (diphtheritis) nézve általában megjegyezni kívánom, hogy az illető föllépő egyes eset járványnak alig nevezhető; és hogy e kismérvű járvány is saját tapasztalásom szerint szelíd lefolyású eseteket mutat föl, korai s észszerű gyógykezelés mellett; mert — nem esmeretes előttem a többi orvos urak e részbeni tapasztalása — a gyógykezelésem alatt volt tíz kiskör, és mintegy 6 felnőtt egyén közül csupán egyetlen egy halt el, az is a kór ismétlődése következtében; pedig nagyon súlyos ese-

tek voltak ezek között, amennyiben három gyermeknek egész száájüregét körüljárta a ronsolót kőrfolyamat, a negyedik ennek következtében hallását vesztő el s így tovább. Mint az elhunyt t. kisasszony gyógykezelője s a boncolás tanúja: Dr. S. Salamon.

— **Lo vagiasság.** A „Magyar Polgár“ban két „lovagias“ férfi, ugymint Sebesi Ákos ügyvéd és Bartha Miklós urak, mint Ugron Gábor segédei, egy „lovagias“ nyilatkozatot tesznek közzé, melyben kijelentik, hogy ők mint segédek, abba ugyan soha bele nem egyeznek, hogy Ugron Gábor és Török Pál urak két pisztolyal kettős gyilkosságot kövessenek el egymáson. — Úgy látszik hát hogy két pisztolyal egy gyilkosságba még csak beleegyezzenek. Eredeti lovagiasság!

— **Uchatiusok,** már hogy t. i. Uchatius-ágyuk érkeztek Kolozsvárra a napokban, — a mint ezt előre jeleztük. Két üteg — azaz összesen 8 drb Uchatius-ágyu helyzetetett el ezuttal városunkban s ezeknek lesz kötelessége bennünket az orosz invasió ellen megővni. Mint halljuk, ugyanez alkalommal a gyulafehérvári várat is ellátták Uchatiusokkal.

— **Világrendítő esemény.** A „Siebenbürgisch-deutsches Tageblatt“ legutóbbi számának újdonsági rovatában csaknem első helyen közli a következő világtörténelmi jelentőségű eseményt, mely N.-Szeben városában történt: „Főnséges repülésben hasították át a leget tegnap délután a br. Salmen féle ház fölött egy hóféhér liba(!) s aztán már kevésbbé főnséges gágogással leszállott. Egy szabó-inas nyakon csipste a megszököttet s a tanácssházhoz vitte, ahonnan tulajdonosa — t. i. a liba tulajdonosa — elviheti.“ — Valóban epochalis esemény, mely aligha nem fog döntő befolyást gyakorolni a keleti kérdésre!

— **Jó magyarság.** Egy vidéki lapnak nem is hirdetési, hanem újdonsági rovatában szóról-szóra ilyen ékes magyarsággal találkoznak: „Bérleni óhajtatik egy zongora!“ — Ennek az újságnak is jobb lenne, ha elmennn kapálni, mint sem hogy így rontsa a nyelvet!

— **A mozgósításhoz.** Az ország összes szolgabírói hivatalai rendeletet kaptak, melyszerint a hadköteleseknek azonnali egybehivatására nézve mindig készen kell lenniük.

— **Izsonyu szerencsétlenség** történt e hó 16-án Kecskeméten. Szaboties István kőses vasat tüzesített, s midőn az izzó vasat kivette a parázs közül, s vele megfordult, 14 éves fia épen azon pillanatban futott el mellette, s fejével az izzó vasnak futott, s mely a főbe behatolt, s a fia rögtön meghalt.

— **Maros-Portusum** hétón estve tűz ütött ki, a nagyobb szerencsétlenséget a gyulafehérvári tűzoltók gátolták meg, a tűzszíneli-lyén rőktőni érélyes megjelenések és fellépések ájtal. S. . . s.

— **Újabb torpedó-szállítmányok** Oroszországba, mint Fiuméből a „P. N.“nak jelentik, onnan a napokban ismét egy vagon torpedó küldetett gyorsárúképen Oroszországba. A küldemény rendeltetése Sebastapol; biztosított értéke 40.000 frt volt.

— **Vendéglobben.** Egy ur az asztal mellett ülén, ebédel. A szolgálatot tevő pincér, meglehetősen nyersen viseli magát, a vendég ellenben igen udvarias és engedékeny. A fizetés alkalmával egy kis differentia támad, s a pincér elvesztvén békétűrését, gorbáskodni kezd. A vendég nyugodtan azt mondja: „Ne legyen olyan büszke, pincér ur! Nem tudhatja, mit hozhat még a jövő. Még öné is kerülhet sor, s egy reggel csak arra ébred, hogy ön is vendég!“

— **Egy angol** liberalis tudós Magyarországról. Mr. Freeman, az angolok egyik leg híresebb történésze és az angol liberalis párt egyik ünnepelel vezére, közelebb a Manchester Athenaeumban felolvasást tartott a keleti kérdés történelmi fejlődéséről. Hogy mily alaposan érti a dolgot és mily vakon hiszi a szlávok kérekedő feridítéseit: eléggé bizonyítja beszédének következő passusa: „A magyaroknak, kik a szlávok elleni gyűlöletből a törökökkel tartanak, jó lesz megemlékezniük, hogy Magyarországot a török rabságból a szláv szerbek szabadították fel.“

KÖZGAZDASÁG.

Egy pár szó gazdasági állataink tartásáról, különös tekintettel a teletetésre.

(Folytatás)

A test által valamely munka végzésére fordított erő, mindig a test bizonyos anyagvesztésének előidézője, mely veszteséget a tápanyagnak kell helyre pótolnia, ha tehát az állatot dolgoztatjuk, élelmet is szaporítani kell.

Állatainknak télen át semmi esetre sem kellene kevesebb tápanyagot kapni, mint nyáron át, sőt ellenkezőleg (számításán kívül hagyva szolgálatait) mentől hidegebb az időjárás, annál többet.

De legtöbb gazdaságban — még ott is, hol nincsenek takarmány szűkben — annak — az első tekintetre helyesnek látszó — ely-

nek hódolnak, hogy az állat — különösen az igavonó — ha kevés, vagy épen semmi munkát sem végez, a legsoványabb táplálék kal is beéri s elég van tőve a jól tartásnak, ha belőle jól lakott, hogy pazarlás volna tápúsabb eledelt adni, mert nem fizetné ki magát. Így szabály legtöbb helyen az állat eledelét annak szolgálatához mérve, a nélkül, hogy meggondolnák, miszerint a szolgálat összege, a z elfogyasztott tápanyag összegétől feltételleztik.

Azt már mindenki beűsmeri, hogy az állat csak rendet jóltartás mellett állandón egészséges hasznavehető, munka képes, és hogy az egyik évszakban nem lehet jóvá tenni azt, mi az előbbiben el lett hanyagolva, p. o. a télen át rosszul táplált tehénnek anyár első legszebb fele alatt kell helyrehozni a télen át szenvedett veszteségeit, nem lesz teljesen jövedelmező s a rossz teletetés következtében nem lesz képes a lehetőségig jól kifejtett borjút elteni.

Az elmondottakból semmi esetre sem akarom azt következtetni, hogy az állatot — ha nagyon keveset, vagy épen semmit sem dolgozik — akkor is oly jól kelljen tartani mint mikor dolgoztatjuk; de minden körülmény közt elégségesnek kell a tápanyagnak lenni, hogy az állat ne soványkózzék meg, vissza ne essék.

— „Megmáshíthatlan igazság“ — mondja Pátzig — hogy minden tápanyag — mint vér és hús képző, valamint meleg fejlesztő — bizonyos arányban kell, hogy egymáshoz viszonyuljon, különben az állatiorganismus működése nem mehet a maga rendjén.“ (Folyt. köv.)

Erdélyi piacok árjegyzéke.

— **A n.-enyedi** piac árai nov. 16-ról 1876. Egy hectoliter Tisztabúza 9 frt 25 kr, rozs 6 frt — kr, elegybuza 7 frt — kr, zab 3 frt 10 kr, 56 kgr. szóna 2 frt 80 kr, alomszalma — frt 60 kr, zsupszalma — fr. 50 kr, egy köbméter fa 2 frt 35 kr. egy kgr. marhahús 36 kr, konyhaliszt 19 kr, rizs 40 kr. disznózsír — frt 96 kr, Bors 1 frt 12 kr. hagyma 6 krajczár, fokhagyma 8 kr. Egy liter borsó 12 kr, lenese 15 kr, paszuly 7 kr, köles 21 krajczár, egy hectoliter burgonya 3 forint 75 krajczár.

— **A gy-fehérvári** piac árai nov. 18-ről 1876. Egy hectoliter Tisztabúza 8 frt 60 kr, elegybuza 6 frt 74 kr, rozs 5 frt 24 kr. zab 3 frt 20 kr. 100 kgr. szóna köve 3 frt 50 kr, kötélen 3 frt 40 kr. alomszalma 1 frt 70 kr zsupszalma 2 frt 40 kr. Egy liter borsó 24 kr. lenese 24 kr, paszuly 9 kr. Egy liter konyhaliszt 18 kr. Egy kgr. marhahús 36. Egy köbméter fa 3 frt — kr. egy hectoliter pityók 3 forint 50 krajczár, egy kgr. disznózsír frt. 96 kr szinzsír — frt — kr. Bors 1 frt 20 kr. hagyma 14 kr, fokhagyma 21 kr.

Nemzeti színház.

Kolozsvárt, csütörtökön, november 23-án, 1876. Bérlet 49-ik ism. **A BENOITON CSALAD** Sardou vigjátéka 5 felvonásban.

Kezdeté 7 órakor.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről

Novem. 21-én 5% Metaliques 60,80 frt, Kamat — 5% Nemzeti kölcső 66,30 frt. 1860 iki államkölcsön 106,75 Bankrészevények 827 — Hitelrészvények 13830. — London 126,80 Ezüst 112,60 Cs. kir. arany 604. — Napoleon'd'or 1012½. — 100 mark németértékű 62,35.

Urbéri kötvények: Magyarországi 73. — Temesi 73,25. Erdélyi 72,25 Horvátországi 84. —

Felölös szerkesztő: Békésy Károly.

Nyiltér. *)

Kászonyi Lajos joghallgatónak

Helytt.

A „M. Polgár“ 266. sz. megjelent iratában tagadja őt, mintha ezelőtt 8 hónappal tőlem 2 forintot kölcsön kért volna; ellenben azt állítja, hogy 8 hónappal ezelőtt vacsorámat s dorbézolásom eredményét őn fizette. Ezen hazugságai után itéve, ő nem csakgyáva szájhős, hanem szemtelen hazug is, ki, mint látszik, be van gyakorolva adósságaitól ily módon menekülni; miért is ismételtén kijelentem, hogy a két forintot önnek ajándékozom, s ezen ügyet végleg befejezettek nyilvánítom.

Bobrovnyiki Lukátsy Ferencz.

Beküldetett.

Liebig hús-kivonata.

A mostani drága húsárak mellett főleg a középosztályra nézve áldás. Hanem a kivonat-fazakokhoz adott használati utasítás, mint számos példa bizonyítja, több figyelmet érdemel, mint a menyinyiban eddig részesült, mert csak a kivonat értelmes alkalmazása folytán jutnak előnyei teljes érvényre. Erre hívjuk fel a közönség figyelmét.

*) E rovat alatt közleményekért nem vállal felelősséget a szerk.

